

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ UZUN TEZİ

TUTUNACAK DALI KALMAYANLARIN SÖZCÜSÜ ERHAN BENER

**Rehber Öğretmen : Arzu Ünal
Öğrencinin Adı : Zeynep İpek
Öğrencinin Soyadı : Yavuz
No : D 1129 085
Sözcük Sayısı : 3814**

ABSTRACT (ÖZ)

IB A1 dersi kapsamında uzun tez olarak hazırlanan bu çalışmada Erhan Bener'in "YALNIZLAR" adlı romanında yalnızlık temasının nasıl ele alındığı incelenmiştir. Yalnızlığın yanı sıra arayış, uyum sorunu, kendinden kaçış, iletişimsizlik gibi yan temalar da incelenerek yalnızlık ile bağdaştırılmıştır. Romanı ile tüm insanlığa bir şeyler anlatmaya çalışan Erhan Bener'in bu başarısı da ele alınarak ödevle ilişkilendirilmiştir. Daha sonra işlenen temaların karakterler üzerinden romana nasıl yansıtıldığı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Yazarın kullandığı teknik ile birlikte yapmış olduğu psikolojik çözümlere de değinilerek karakterlerin yalnızlık teması altında analizi gerçekleştirilmiştir. Giriş bölümünde yazarın roman ile vermek istediği amacından ve ödevin hazırlanış hedefinden bahsedilmiş, sonuç bölümünde ise Erhan Bener'in kullandığı teknik başarısına ve "YALNIZLAR" adlı romanın yukarıda belirtilen temalardan nasıl etkilendiğine değinilmiştir.

(115 Sözcük)

İÇİNDEKİLER:

	SAYFA
1. Giriş	1
2. Yazarın Yapıtında İşlenen Bazı Temalar	2
2.1. Uyum Sorunu	2
2.2. İletişimsizlik	3
2.3. İçe Dönüklük	4
2.4. Toplum / Çevre	5
2.5. Çaresizlik (Boyun Eğmişlik)	7
2.6. Arayış	8
2.7. Kendinden Kaçış	8
2.8. Toplumdan Kaçış	10
2.9. Kalabalık İçinde Yalnızlık	10
3. Sonuç	14
4. Kaynakça	15

Araştırma Sorusu: Erhan Bener'in "YALNIZLAR" adlı yapıtında yalnızlık teması nasıl işlenmiştir?

1. GİRİŞ

Erhan Bener yazmış olduğu çoğu romanının temelinde yalnızlık temasını işlemiştir. Bunun yanı sıra yalnızlığı pekiştiren birçok temaya da yer vermiştir. Bu romanlarından birisi de "YALNIZLAR" dır.

Hayatta karşılaşılan olaylar insan yaşamını büyük ölçüde etkiler. İnsanların düşünceleri, davranışları hatta hayatlarına verdikleri yön bile bunlardan etkilenebilir. En önemlisi de psikolojik etkilerdir. İnsan ruhunun etkilenmesi tüm yaşamını değiştirebilecek bir olgudur. Erhan Bener de romanında ustaca karakterlerin psikolojik çözümlerini yaparak yaşanan olaylardan hayatlarının nasıl etkilendiğini okuyucuya sunmuştur. Bu sunuşu sırasında her karakterin başından geçen olayları ince ayrıntılarıyla yansıtmış ve süregelen hayatlarına etkilerini de tartışmıştır. Her bir karakterin yaşadığı olaylar farklı olsa da bunların hepsi birbirine bağlı gerçekleşir ki bu da karakterlerin psikolojilerinin karışıklığını göstermektedir. Toplumun giderek değiştiği ve herkesin sadece kendisini düşündüğü bir zamanda yaşamak Erhan Bener'i bu romanı yazmaya itmiş olabilir. Yapılan göçler sonucunda ortama ayak uyduramama, çevre yüzünden duyulan baskılar ve insanların içine kapanması sonucu giderek artan yalnızlık sorunu herkesi etkilemektedir. Bu etki de kişilerden topluma yansımaktadır. Bu duruma romanıyla dikkat çeken Erhan Bener, karakterler üzerinden anlattığı sorunları aslında tüm insanlıkla bağdaştırmaktadır.

Yazarın amacı insanlığa gittikçe ne duruma geleceklerini göstermek ve bunları gözler önüne sererek tedbir almalarını sağlayabilmektir. Bunun için her sınıftan karakter seçen Bener, bu karakterlerin ne durumlara düşüp neler yaşayabileceğini göstererek okuyucuya gerçekleri yansıtmıştır. Psikolojik çözümlerinin de etkileriyle Bener, tüm insanlığın dili olabilmeyi başarmıştır. Yaşanılan sıkıntıların, acı veren olayların, düşülen çaresizliklerin sonucunda her karakterin yaşadıkları anlatılan romanda ana tema olan yalnızlığı, yaşanılan çevreye uyum, iletişimsizlik, kendinden ve çevreden kaçış gibi birçok yan tema da desteklemektedir. Bu ödevde bu düşüncelerden ve Erhan Bener'in başarılarından yola çıkılarak yalnızlık temasının "YALNIZLAR" adlı romanda nasıl işlendiği belirtilmeye çalışılacaktır.

2. YAZARIN YAPITINDA İŞLENEN BAZI TEMALAR

2.1. Uyum Sorunu

Erhan Bener bazı eserlerinde yalnızlıkla beraber birçok tema da işler. Bunların başında uyum sorunu gelmektedir. Uzun zamandır yaşadığı yerden başka bir yere giden çoğu insan yeni yaşam alanına uyum sağlamakta zorluk çeker. Yazarın “YALNIZLAR” adlı romanındaki karakterlere de bu sorun, olabildiğince gerçekçi bir şekilde yansıtılmıştır. Neredeyse hepsi iyi eğitim görmüş olan karakterlerin çoğu büyük bir kentten - genellikle İstanbul - Edremit’e gelmişlerdir. Büyük kentin kalabalığından sıyrılan karakterler geldikleri yerdeki küçük toplum çemberine uyum sağlamakta zorluk çekerler ve bu durumdan psikolojileri de etkilenir. Necati, Fransızca öğretmenliği yaptığı okulda öğrencilerin aslında hiçbir şey bilmediklerini boşuna çabaladığını düşünerek mesleğinden bile soğumuştur. Nevzat, her defasında ameliyat yapabilmesi için yeterli koşulların olmayışından ve seçtiği daldan yakınıdır. Nermin ise, müzik dersi verdiği öğrencilere müzik terimlerinden ünlü müzisyenlerden ve onların eserlerinden söz ederken aslında gelecekte onların ne kadar dar koşullarda bulunacaklarını düşünür ve yaptığı işin gereksizliğini kavrar. Tüm bu olumsuz koşulların içinde alışmış oldukları düzeni bulamayan karakterler uyum sağlamakta o kadar zorlanırlar ki romanın sonuna kadar uyu sağladıkları güçlükle söylenir.

“Hepsi büyük kentten çıkıp gelmişlerdi buraya.Çevreleriyle uyum sağlayamamışlardı.” (Bener, 7) denilerek romanda uyum sorunu açıkça belirtilmektedir. Farklı bakış açılarına sahip ; fakat aslında aynı şeyleri başka türlü yaşayan tüm karakterler geldikleri kenti olduğu gibi görmeye ve ona ayak uydurmaya başlamışlardır. Bu alışmanın mutlak sonucu uyum sağlayabilme ise, hiçbir zaman sağlanamamıştır. Davranışlarına gösterdikleri aşırı dikkat sonucunda büyük kentteki kalabalığı anan karakterler, aslında kendi yaşamlarını pek de değiştirmeye çalışmamıştır uyum sağlayabilmek için. Yalnızlıklarına gömülüp kendi oluşturdukları dar çemberde yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlardır ; fakat bu çemberden kopan bir halka hepsini etkilemiş, uyum sağlayabilmelerini daha da güçleştirmiştir.

2.2. İletişimsizlik

Uyum sağlanmaması sonucunda ortaya çıkacak en büyük olumsuzluk iletişimsizliktir ki bu da en sonunda yalnızlığa neden olan etmenlerden birisidir. Romandaki her karakter çevresiyle iletişim kuramadığı için kendi içinde yönelmiştir ve bu da romandaki iç sorgulamayla yansıtılmıştır.

Eşi Macide'yi Nermin ile aldatan Doktor Nevzat duygusal olarak büyük bunalım içindedir ve küçük kentte yaşamının getirdiği duyulma korkusuyla duygularını en yakın arkadaşı Necati'ye bile anlatamamıştır. Necati ise, yakın arkadaşı Nevzat'ın eşine aşiktir ve bu ikilem Necati'yi , kimseye anlatamadığı için çevresine saldırmaya yöneltir. Bu iletişimsizlik karakterleri iç sorgulamaya yöneltir ve istediklerini söyleyememeleri, psikolojilerini olumsuz yönde etkiler. Özellikle, Nevzat'ın yaşadıklarının ağırlığı ve bunlardan söz edememesi kendi kedisine sorduğu sorularla belirtilmiştir. Yaşadıklarından sonra İstanbul'a dönen Nevzat “ *Her şey başka olacaktı. Her şey... Başka ne demektir?*” (Bener, 470) diyerek bu ağırlığı vurgulamaktadır.

Kendilerini anlayamayan karakterler kurmuş oldukları halka içerisinde birbirlerini de anlayamamaktadır. Romandaki her karakterin yaşadıkları bir insanın kaldırabileceğinden daha ağır şeylerdir; fakat bunları arkadaşlarıyla paylaşamamaları da birbirlerini anlayamamalarına yol açar. Romanda bu durum “*Ama eskiden olduğu gibi, yine herkes ötekinin ne düşündüğünü, ne hissettiğini, nelerden acı çektiğini bildiğini sanıyordu.*” (Bener, 120) denilerek belirtilmiştir.

Bu sözle birlikte karakterler arası iletişimsizlik de anlatılmaktadır. Birbirlerini anlayamayan karakterleri iletişimsizliği aralarındaki ilişkilerin bozulmasına da neden olur. Necati, en yakın arkadaşı Nevzat'ın karısını sevdiği için Nevzat'ın Macide'yi aldatmasını kabullenemez ve Macide'nin ölümünden sonra sürekli Nevzat'ın kendisini suçlu hissetmesine yönelik davranışlarda bulunur ve buna yönelik konuşmalar yapar. Nevzat, yaşadıklarını, düşüncelerini, Necati'ye anlatmadığı için aslında Necati'nin yaptıklarını bütünüyle yanlış bulmaz. İletişim kuramamaları aralarındaki arkadaşlık bağlarını zedelemiş, ilişkilerine zarar vermiştir. Bu durum romandaki her karakter için geçerlidir.

2.3. İçe Dönüklük

Romadaki karakterler içinde yaşadıkları mekanla ve bu mekanın içinde bulunan başkalarıyla çatışan küçük kent aydınlarıdır. Bu aydınların yaşadığı psikolojik bunalımlar, çaresizlikler hayatlarını iç dünyalarına dönük bir şekilde sürdürmelerine neden olmaktadır. Yaşadıkları ilişkiler, edindikleri arkadaşlar bu içe dönüklüğü hiçbir zaman engelleyememiştir.

Nevzat yalnızlığından, umutsuzluğundan kurtulabileceği bir dal olan Macide'ye tutunmuş ve onunla evlenmiştir. Aslında başından beri hiçbir şeyin yoluna girmeyeceğini bilse de evinde kendisine muayehane olarak ayırdığı odaya Macide'nin girmesine izin vermeyip oradaki kanepede yatmaya başlamıştır. Eve geldiğinde zamanının çoğunu da bu odada geçirmiştir. Nevzat'ın bu davranışları bir evde iki kişi olmalarına rağmen içe dönüklüğünü göstermektedir. Macide de bir sorunu olduğu zaman bunu kimseyle paylaşmayıp hep içine atmıştır. Düşüncelerini söyleyemeyen bir karakterdir. Romanda Nevzat Macide'nin temizlik hastalığından söz ederken, çamurlu ayakkabılarıyla evin içine girdiği anda Macide'nin ne kadar sinirlendiğini söylemiştir ; fakat duygularını dışa vuramayan bir insan olan Macide bunu hep gözleriyle ve mimikleriyle belli etmiştir.

Macide geçirdiği bir dış gebelik sırasında aşırı kan kaybından hayatını kaybetmiştir, o can çekişirken Nevzat muayehanesinde içki içip Macide'nin çılgınlıklarını duymamazlıktan gelmiştir. Eğer Nevzat kendi içine dönüklüğü bu şekilde yaşamasa ve Macide de gebeliğini Nevzat'a söylemiş olsaydı belki de erken müdahale sonucu Macide ölmemiş olacaktı. Ayrıca, Üsteğmen Galip ile evlenen Nermin de evlendikten sonra Galip'ten yataklarını ayırmalarını istemiş ve içe dönüklüğü devam ettirmiştir. Bu yüzden, Galip ile aralarında büyük bir uçurum oluşmuştur. Nermin de genelde düşündüklerini kendine saklayıp kendi içinde değerlendiren bir karakterdir. Nermin, Galip'i kendisini aldatırken yakalamıştır ve böylelikle Galip ile aralarındaki uçurum daha da büyümüştür. Nermin, her ne kadar bu durumu çok önemsemese de yine de ilişkileri etkilenmiştir. Nermin'in evlendiklerinden beri kendisinden uzak olduğunun farkındadır Galip. Bu durum onu çok yıpratmıştır. Öyle ki Galip ülseri olduğunu öğrendiğinde bu durum için özellikle hiçbir şey yapmamıştır.

Üsteğmen Galip, Nevzat'ın bütün ısrarlarına karşın hastalığının iyice araştırılmasına yanaşmamıştı. Kendisine baksa yaşar mıydı? Kestiremiyordu. Hastalığın hızlı ilerlemesi bir kanser kuşkusu uyandırmıştı onda. Ama, Galip sanki bir an önce ölmek istiyormuş gibi,

yapması gerekenlerin hep tersini yapmış, iki ay içinde midesini delerek bütün kanını boşaltmayı becermişti. Buna Nermin de engel olamamıştı. Belki de engel olmaya çalışmamıştı. Böyle bir konuyu Nermin'le konuşması olanaksızdı zaten. (Bener, 22)

Üsteğmen Galip içe dönüklüğü yüzünden yaşadıkları sonucunda hissettiklerini, düşündüklerini Nermin dahil kimseyle konuşamamıştır ve kendi sonunu içine dönmüşlüğü yoluyla kendisi belirleyerek bunalımlı yaşantısından kurtulmayı seçmiştir. Ayrıca romanda içe dönüklük teması her karakterin kendi kendisine konuşması, kendi içini sorgulaması ve her tümceden sonra “(...) mıydı/müydü acaba?” gibi soru anlamı taşıyan söz gruplarının kullanılmasıyla yansıtılmıştır.

2.4. Toplum / Çevre

Küçük kentlerde genelde herkes birbirini tanır ve çevre daha sıcak olur, çoğu insan böyle yerlerde daha mutlu ve huzurlu olur; fakat “YALNIZLAR” adlı romanın böyle bir yerde geçmesine karşın karakterler hayatlarının en zor ve mutsuz dönemlerini geçirmişlerdir.

Edremit, romandaki karakterlerin ayrı nedenlerle gelip birbirlerini tanıyarak kurdukları çemberin oluşma noktasıdır. Edremit küçük bir yer olduğu için herkes birbirini tanımaktadır. Bu yüzden gerçekleşen her olay aslında kendi grupları içinde geçmektedir. Galip'in Nermin'i, Nermin'in okulundan bir öğretmen arkadaşı ile aldatması, Nevzat'ın Edremit'e Remzi Beylere ziyaret gelen Macide'yi görüp, onunla evlenmesi, Necati'nin yakın arkadaşı Nevzat'ın karısı Macide'yi sevmesi, Nevzat'ın Macide'yi Nermin ile aldatması gibi olaylar buna örnek verilebilir.

Toplum ve çevre romanda önemli yer tutmaktadır. Özellikle herkesin birbirini tanır konumda olması Nermin'in Nevzat ile olan ilişkisini etkilemektedir. “*Avuçiçi gibi ufacık bir kentte, kimsenin dikkatini çekmeden buluşmak, haberleşmek ne kadar zordu.*” (Bener, 45) denerek bu durumun zorluğu belirtilmiştir. Ayrıca Nermin'in “*Belki İstanbul gibi bir büyük kentte olsaydık, bu türlü kaygılara düşmezdim.*” (Bener, 35) düşüncesi Nevzat ile ilişkilerinin etkilenmesini göstermektedir. Nevzat, Nermin'in evine gittiği zaman da Nermin onu çok geç olmadan gitmesi için uyarmaktadır ki kimse onun gidişini görüp de haklarında kötü düşünmesin.

Macide ve Nevzat'ın nişanında, Nevzat Macide'yi öpmek istemiştir; fakat Macide etraflarından birinin görmesinden çekinerek Nevzat'ı azarlamıştır. Romanda Nevzat ile Macide'nin ilişkisinin bu noktadan itibaren bozulduğu belirtilmektedir. Erkeklerin toplanıp içki içtikleri Terzi Nuri'nin dükkanı uğrak yeri gibidir. Camı sıkılan, mutsuz olan, canı sadece oturup içmek isteyenler buraya gitmektedir. Macide öldükten sonra yine bir gece Necati ve Nevzat buraya gitmiştir ve içmişlerdir. Ertesi gün dükkanın halini iğrenç bulan Nevzat kapıyı açmıştır; fakat Necati ona kızarak *“Elâleme rezil kepaze olacağız, kapa şu kapıyı.”*(Bener, 408) demiştir. Bu da, böyle bir durumda bile topluma verilen önemi göstermektedir.

Romanın geçtiği tarihten dolayı da (çok partili dönemin başlangıcı) Edremit'te gece on ikiden sonra ışıklar sönerdi. Bu yüzden tüm kent karanlığa gömülür, herkes evine çekilirdi. Işıklar söndükten sonra Nevzat, Edremit'i şöyle betimlemiştir:

Işığın insanları birbirine yaklaştıracı gücü ortadan kalkar kalkmaz, kendi içine dönen yalnız kendi acısı, kendi sevinciyle yaşamını sürdüren insanlardan oluşma bir kent. Acımasız bir kent. Bunu, insanların içinde yaşadığı evlere doğru yaklaştıkça daha iyi hissetmeye başlıyordu. (Bener, 258)

Bu sözlerle çevrenin yarattığı etki de belirtilmiştir. Ayrıca romanda çevreden: *“Dışarıda yine yağmur yağıyor olmalıydı. Yine yollar çamur içinde kalacaktı. Evlerin duvarları nem çekecekti. İnsanlar sırlıklam giysilerle koşacaklardı.”* (s. 39) denilerek de bahsedilmiştir. Böyle bir havanın var oluşu romandaki kişilerin psikolojisini de etkilemiştir; Macide öldüğünde de yağmurlu bir hava hakimdir ve her yer çamurdur. Yağmur Nevzat'ın o anki durumunu belirtmek için kullanılmıştır. Ağlamak isteyip de ağlayamamıştır, yağın yağmur da romanda sanki onun yerine ağlamıştır. Romanda Nermin çevreyi, Nevzat ile olan ilişkisine başarılı bir şekilde yerleştirmiştir:

“(…) Daha doğrusu yalnız iki insanın birbirini sevmesi yeterli değil. Çevre var. Öteki insanlar var. Elbette. İssız bir adada olduğumuzu düşünmedim hiçbir zaman. Ama, mutlu olmak için, ille bir atılım mı yapmak gerek? Doğaya bak. Şu ağaçlar kupkuru. Ama birkaç ay sonra yeşerecek. Çiçekler açacak. Doğa bizim gibi aceleci değil. (...)” (Bener, 445)

Toplumun ve çevrenin romandaki karakterler üzerindeki etkileri yadsınamayacak kadar önemlidir.

2.5. Çaresizlik (Boyun Eğmişlik)

Romandaki karakterlerin her biri yaşadıkları olaylar sonucunda çaresizdirler ve bu çaresizlikleri yaşantılarını da etkilemiştir. Bu etki de romanda ‘**içmek**’ eylemiyle belirtilmiştir. Özellikle bu eylemi karşılayan sigara ve içki, zararlı şeyler olmasına rağmen karakterler tarafından her zaman kullanılmıştır.

Erkekler yalnızlıklarından ve çaresizliklerinden kurtulmak için kafalarına estiği her an Terzi Nuri’nin dükkanında toplanıp içmektedirler. Romanda bu içişleri hakkında şöyle denmiştir: *“Gerçekte hep o karanlık arasında yalnız kalmak duygusunun sıkıntısı içinde bunalmıştı. Durmadan içiyordu. Ötekiler de içiyordu. Bir acıyı unutmak için miydi yoksa o acıyı daha yoğun duyabilmek için miydi bu içiş, hiçbiri buna doğru bir yanıt veremezdi.”* (Bener, 380)

Karakterler yaşadıkları sonucunda çaresizliklerini içkiye ve sigaraya tutunarak atlatmak istemişlerdir; fakat bunu atlatamamış ve çaresizliklerini boyun eğmişliğe dönüştürmüşlerdir. Bu boyun eğişleri sonucunda psikolojik bunalımlarından da kurtulamamışlardır. Acı dolu yaşantıları içinde bu içişleri, acılarını unutmak ya da bunları hak ettiği gibi yaşayabilmek kaygısı mı taşımıştır bilinmez. *“Yalnızlıklarını sardıkları sarhoşluklarla dolu günler geceler.”* (Bener, 339) sözü de karakterlerin içtikleri sırada hiç konuşmadan durup sadece düşüncelerini yani yalnızlıklarına ve içlerinde yaşadıkları acıya boyun eğmişliklerini gösterir. Yine romanda geçen *“İçmek de umutsuzluğun bir görüntüsüydü. (...) Çabaladıkça batardı insan.”* (Bener, 195) sözleri karakterlerin çaresizliğini vurgulamaktadır. Umutsuzluklarını gidermek için tutundukları dal; içki, umdukları görevi yapmak yerine onları daha da boşu boşuna çabalamaya sürüklemiştir. Nevzat’ın canı sıkıldığında ve eli boş kaldığında her sigara yakışından sonra ‘**ağzındaki acı tat**’tan bahsedilmesi çaresizliğinin ne noktada olduğunu belirtmektedir. Aynı şey Nermin için de geçerlidir. Bir kadının içki ve sigara içmesi normal karşılanmamasına rağmen, Nermin kendini her boşlukta hissettiğinde bunları yapması çaresizliğinin göstergesidir.

Romanda karakterlerin kendilerini çaresiz hissettiklerinde ‘**içmek**’ eylemine başvurmaları; fakat daha ileri davranışlarda bulunmamaları, yaşadıkları, çevreleri ve düşünceleri karşısında boyun eğmişliklerini belirtmiştir.

2.6. Arayış

Arayış, romanda üzerinde durulan bir durumdur. Romanda geçen olay dizininin karakterleri yaşadıkları zor durumlardan sonra içlerine kapanmış, kendi içlerindeki sorgulamalarla arayış içine girmişlerdir. Bazen mutluluğu, bazen huzuru, bazen bir arkadaşı, bazen de sadece yalnızlığı aramaktır bu.

Nevzat, Nermin, Necati ve Macide'nin ortak düşüncesi uzaklaşıp gitmektir Edremit'ten; fakat bu gitmek istemenin ardında yatan asıl neden arayıştır. Nermin kocası Galip'in ölümünden sonra Nevzat ile yaşadığı ilişkinin yasak olduğunu bilmektedir ve bunun sonucunda Edremit'ten uzaklaşır. Bu uzaklaşmada Nermin bir şeyler aramaktadır. Nevzat'ın kendisini gerçekten sevip sevmediğini sorgular; Nevzat onu durdurmaya çalışmış olsaydı Nermin gitmeyeceğini söylemiştir. Necati her zaman için sevgiyi ve huzuru aramıştır. Macide'nin kendisini biraz sevmesi ya da onu eli ve gözleriyle bir kez okşaması için birçok şeyi feda edebilecek bir karakter olan Necati; bu davranışlarda gerçek huzuru yakalayacağından emindir. Nevzat'ın ise aradığı şey daha çok duygusal yöndedir. Bu arayış Edremit'e geldiğinden beri devam etmektedir. Macide ile evlenmesi de bunu sonlandıramaz. Nevzat'ın arayışı romanda: *“Aramak, hep aramak. Yaşamak için bir neden, mutlu olmak için bir neden, yalnızlıktan kurtulmak için bir neden.”* (Bener, 17) diyen bir iç sorgulamayla verilmiştir. Bu sorgulamada Nevzat'ın arayışının aslında yaşamını düzene sokmak yönünde olduğu belirtilmiştir. Nermin'in Nevzat için: *“Sizin gibi arayan bir insanın aradığı tek bir şey olabilir. Bütün arayanlar için ortak bir şey. (...) Sizin yine gerçek gönül rahatlığını aramayı sürdüreceğinize inanıyorum.”* (Bener, 17) demesi de Nevzat'ın arayışını vurgulamıştır. Psikolojik yaşantısını düzene sokmak amacı içinde olan Nevzat'ın arayışı tüm yaşamını da yönlendirmiştir.

Kuşkusuz arayış ve kaçış içinde bulunma yalnız insanların yazgısıdır. Romandaki her karakter de bu kaderin içinde yaşamakta ve yaşamlarını arayış ve kaçış içinde düzene sokmaya çalışmaktadır.

2.7. Kendinden Kaçış

Kaçmak, insanlarda bir tür savunma mekanizmasıdır. İstenmeyen durumlar söz konusu olduğunda bu mekanizma devreye girer ve insan bu durumdan kurtulmak ister. Erhan

Bener'in bu romanında da 'kaçış' savunma mekanizmasından yararlanılmıştır. Özellikle, bu kendinden ve toplumdaki kaçış olarak ele alınmıştır.

Romandaki her bir karakter, kendi özel yaşamları ve kendi sorunlarıyla; dünyaya ve insanlara bakış açılarıyla yaşamış, bunlarla ilgili psikolojik baskı hissetmiş ve bundan uzaklaşmak istemiştir. Bu durum da kimi zaman karakterlerin sözleriyle yansıtılmıştır. Romanda kendinden kaçmaya çalışan en belirgin karakter Nevzat'tır. Karısının ölümü sonrasında içsel dünyasında ve çevresindeki insanlarla yaşadığı çatışmaları kaldıramamıştır. Edremit'te yaşadığı sürece şehrin üstüne üstüne geleceğini düşünmüştür; çevresindeki insanlar, sürekli aynı şeyler, karısını kaybettiği ev... Bu yüzden İstanbul'a kendi ailesinin yanına dönmeye karar veren Nevzat ve onun gidişi hakkında romanda: "*Kendi kendinden kaçıştı.*" (s. 5) denmiştir. Kendinden kaçışı Nevzat için bir bakıma tek kurtuluş yolu denebilir; çünkü Nevzat ne olursa olsun aynı kalmış bir karakterdir. Macide'den önceki yaşamının onunla evlendikten sonra değişeceğini düşünse de aynı kalmıştır. Ayrıca Nevzat Macide'nin cenazesi kaldırıldıktan sonra da kendi kendine kalmaktan korkmuş ve kaçmıştır. Bu, yapıtta: "*Kendi başına, kendi içinde yalnız kalma korkusu, kalabalık içinde yalnız kalma korkusundan daha ağır basıyordu şimdilik.*" (Bener, 144) denilerek belirtilmiştir.

Nevzat gibi Necati de aslında kendinden kaçmaktadır. Bu kaçışını genelde içkide sonlandırmaktadır. Ne zaman kendini kaybetmek istese Terzi Nuri'nin dükkanına gidip içmiştir ve böylece duygularından ve düşüncelerinden uzaklaşmıştır; çünkü yaşadıkları onlarla yüzleşemeyecek kadar ağır gelmektedir Necati'ye. Romanın sonunda Necati'nin intihar etmesi de bu yüzden. Necati hiçbir şeyden korkmadığını iddia etse ve tüm güçlükleri göğüsleyebilse de aslında yaşamdan gelebilecek olan daha fazla darbeye dayanıklı değildir; korkmaktadır. Kendinden kaçmak istemesi de buna dayanmaktadır; yoksa romanda da belirtildiği gibi yaşamayı seven biridir.

Nermin de romanda kaçmaya çalışan bir karakter olarak okur karşısına çıkar. Aslında Nermin'in kaçışı daha çok toplumdaki kaçış yönündedir; ancak kendinden kaçmaya çalıştığı da inkar edilemez. Bu yüzden henüz kendisini bile inandıramamışken aniden Bursa'ya gitmeye karar vermiş ve gitmiştir. Nevzat'ın şu düşünceleri de karakterlerin kendilerinden kaçışlarını çok net bir şekilde açıklamıştır: "*İnsan kendi kendisiyle baş başa kaldı mı, zayıflıklarını, boşluklarını, kötülüklerini daha bir iyi görürdü. Onun için de, kaçmak isterdi kendi kendisiyle yalnız kalmaktan, kendi kendisini sorguya çekmekten(...)*" (Bener, 194)

2.8. Toplumdan Kaçış

Kendi düşüncelerinden kaçan roman karakterleri toplumdan da kaçıp uzaklaşmak ihtiyacı içindedir. Düşüncelerini dahi etkileyen toplum, karakterleri kısıtlayıp, psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Bu yüzden toplumdan kaçmak istemişlerdir. Bunun en belirgin özellikleri Nermin’de ve Nevzat’ta görülmektedir. Nermin, Nevzat evli olduğu halde onunla birlikte olduğu için büyük bir suçluluk duygusu içindedir, özellikle toplum ve çevrenin baskısı da üzerindedir. Bu yüzden Nermin yasak ilişkisini sürdürmeye daha fazla devam edememiştir. Nevzat’ın Nermin’e “*Aslında ikimiz de yalnızız bu toplumun içinde*” (Bener, 323) diyerek hem yalnızlıklarını hem de toplumdan ne kadar farklı olduklarını vurgulaması bir bakıma topluluktan kaçtıklarının da göstergesidir; çünkü ikisi de birbirini sevmelerine rağmen ilişkilerinin daha fazla yürümeyeceğinden emin olup yollarını ayırmışlardır.

Nevzat’ın “*En iyisi kaçıp gitmek... Kimseye görünmeden...*” (Bener, 190) diyerek kaçma isteği açıkça belirtilmiştir ve bu toplumdan kaçıştır; çünkü hem kimseye görünmek istememiş hem de gitmeyi düşündüğünü, otobüs muavinine yolcu olacağını bir türlü söylememiştir. Kendi düşüncelerinin yanı sıra başkalarının düşünce ve bakışlarından da kaçmak istemiştir. Edremit’ten, toplumdan özellikle de Nermin’den kaçmak isteği Nevzat’a “*Her şeyi, hepsini bırakıp gitmeli burdan*” (Bener, 190) düşüncesini yerleştirmiştir.

Nermin de toplumdan daha çok da Edremit’ten kaçma isteği vurgulanmıştır romanda. Bu yüzden sürekli İstanbul’a gitmeyi ve orada kalabalığın içinde yalnız olup tanınmamayı planlamıştır. “*En iyisi buradan uzaklaşmak.*” (Bener, 35) diyerek de bunu belirtmiştir. Karakterlerin kaçış izleği üzerinde yaşamlarını devam ettirmeleri toplumdan soyutlanmalarına yol açtığı gibi yalnızlıklarının artmasında da etkin rol oynamıştır.

2.9. Kalabalık İçinde Yalnızlık

“*O sözde, sorumsuz, çılginca yaşayışları sırasında, gerçekte hepsi tekti. Tek başınaydı. Yalnızdı.*” (Bener, 194)

Yalnızlık roman içinde işlenen odak temadır ve diğer yan temalarla da ilişkisi büyük ölçüdedir. Romandaki karakterlerin yaşadığı olaylar anlatılırken kullanılan geriye dönüşler, iç

sorgulamalar aslında o karakterin nasıl bir psikolojide bulunduğunu belirten kullanımlardır. Bu kullanımlar sonucu da her birinin aslında yalnız olduğu hatta toplum içinde bile kendilerini yalnız hissettikleri vurgulanmıştır.

Romanın ana karakterlerinden biri olan Nevzat'ın yalnızlığı üzerinde çok durulmuştur; çünkü aslında diğerlerini de etkileyen Nevzat'tır. Edremit'e geldikten sonra kendini, kendi gibi insanlardan kurulan bir çemberin içinde bulan Nevzat'ın yalnızlığı bu arkadaş grubuna rağmen belirgin hâle gelmiştir. “(...)büsbütün yalnızdı yerle gök arasında.” (Bener, 309) denilerek yapıtta Nevzat'ın yalnızlığının ciddiliğine dikkat çekilmiştir. Nevzat, Macide ile evlendiğinde ya da Nermin ile aşk yaşadığında bile yalnız olduğunu her defasında belirtmiştir. Özellikle Macide'nin ölümünden sonra Nevzat tamamen bir boşluğa düşmüştür; Nermin'i, Necati'yi de kaybetmiştir.

Ama o gerçekte, kendi içinde yeniden ve bütün ağırlığıyla duyduğu yalnızlığın sancısını çekiyordu şimdi. Macide'nin ölümüyle birlikte, örtmeye, gizlemeye çalıştığı o yalnızlık, o boşluk, o karanlık, artık hiçbir maskeyle örtülemeyecek biçimde çıkmıştı ortaya. Tekliği bir kez daha kanıtlanmıştı. (Bener, 348)

Romanda yer alan bu sözler Macide'nin ölümünden sonra Nevzat'ın psikolojik durumunu okuyucuya iletmiştir. Bu psikolojik çökme sonucu, Nevzat'ın yalnızlığı daha da gözler önüne serilmiştir.

Nevzat gibi yalnızlığıyla ön planda olan başka bir karakter de Necati'dir. Necati işi gereği sürekli insanlarla birlikte olmasına karşın sürekli yalnız olmayı da başarabilmiştir. Necati uzun zaman boyunca karşılıksız bir şekilde Macide'yi sevmiştir ve bu sevgisi o kadar gerçektir ki kendi içinde yaşamıştır onu. Bu yüzden her an yalnızlığını daha da hissetmiş, bunu şiirlerde gidermeye çalışmıştır; fakat başarısız olmuştur. Macide'nin ölümünden sonra Necati, Nevzat'tan da çok etkilenmiştir ve bu onu yalnızlığın içine daha da sürüklemiştir. “Şimdi büsbütün yalnızdı. Öldürücü bir yalnızlıktı bu. Oysa, kendini yalnız kalacağı günler için hazırlanmış olduğunu sanırdı.” (Bener, 127) sözüyle Necati'nin durumu anlatılmıştır. Necati zorluklarla kolayca baş edebileceğini sanan bir karakterdir; fakat bu sanrısı geçerli olmadığı için hep bu olumsuzlukları daha şiddetli yaşayan karakter olmuştur. Bu yalnızlığı için de geçerlidir. Daha yoğun yaşadığı yalnızlık duygusu, onu intihara götüren etmenlerden de bir tanesidir. Necati'nin Nevzat ile olan arkadaşlığı önceden de çok sağlam değildir; fakat

Nevzat, Macide ile evlenip ona kötü davranmaya başlayınca bu arkadaşlık bozulmaya başlamıştır. Üstüne bir de Macide ölünce Nevzat ile Necati'nin arkadaş olduğunu söylemek dahi güçleşmiştir. Yine de Nevzat olabildiğince gerçeklerin farkındadır : *“Oysa, Necati de, onun gibi, bu küçük kentte yalnızlığa hüküm giymiş olduğunu fark eden bir yabancidan başka bir şey değildi.”* (Bener, 416) diye düşünerek bu farkındalığı; ikisinin de yalnız olduğu bilincini vurgulamıştır.

Bunların yanı sıra diğer karakterler de oldukça yalnızdır. Dilsiz Musa'nın fiziksel görünüşü ve konuşmaması, Terzi Nuri'nin sürekli içip dükkanında sızaktan başka bir şey yapmaması, Üsteğmen Galip'in Nermin ile aralarının iyi olmaması, Adalet'in evden dışarı çıkmaması hep onları yalnızlığa iten nedenlerdir. Nermin ile Macide de Nevzat ve Necati gibi yalnızlıklarını psikolojik çöküş olarak yaşamışlardır. Macide Nevzat ile evlendikten sonra da Nevzat'ı kaybeden Nermin yalnızlığını kendisi yaratmıştır ve bu sonraki hayatını da etkilemiştir.

Tek başına savaşmaya, tek başına direnmeye, tek başına ayakta durmaya çabalamışlar, ama becerememişlerdi. Savcı Şevket böyle gitmişti. Üsteğmen Galip böyle yok olmuştu. Necati, böylesine çürüyüp gidiyordu. Nevzat, Macide'yle evlenirken, kurtulduğunu sanmıştı. Oysa, o da beceremmişti işte.(Bener, 194) denilerek romanda, tüm karakterlerin yalnız oluşu belirtilmiştir.

Romandaki yalnızlık hem bireysel yalnızlıklarını hem de kalabalık içindeki yalnızlıklarını göstermektedir. Kalabalık içindeki yalnızlıklarından; hepsinin bir arkadaş grubunun parçası olmasına rağmen kendilerini yalnız olarak değerlendirmesi sonucunda bahsedilebilmektedir.

“Hep aynı özdeş koşullar içinde, aynı ortak sıkıntıları yaşayarak, ama birlikte oldukları zaman bile kendi öz yalnızlıkları içine kapatılmış olduklarını fark etmeden, karmaşık ve bir bakıma heyecanlı bir yaşam sürdürdüklerini sanmışlardı.” (Bener, 465)

Bu sözlerle içinde buldukları kalabalığa rağmen karakterlerin yalnız olarak yaşamlarını sürdürmeleri vurgulanmıştır. Ayrıca yapıtta kendilerini iskambil kağıtlarına benzetmelerinde de benzetme yönü yalnızlıklarıdır. Nasıl iskambil kağıtları birbirlerine dayanmada, tek başlarına ayakta duramazlar, roman karakterleri de öyledir; fakat onlar birbirlerine dayansalar bile ayakta durmakta zorlanırlar; çünkü yalnızdırlar.

“İki iskambil kağıdı gibi, güçsüzlüklerini bile bile, birbirlerine yaslanarak ayakta kalabilme savaşını sürdürme.” (Bener, 8) “İki iskambil kağıdı birbirine yaslanınca nasıl duruyorlar ayakta? Tıpkı sizin gibi...” (Bener, 452) “Macide, Nermin, Necati... Üç kişi. Üç umut. Üç iskambil kağıdı. Üçünü birden yitirmişti bir anda. Yalnızlığını paylaşmaları için eteklerine sarıldığı üç insan.” (Bener, 466)

Romanda yer alan bu sözler göstermektedir ki roman karakterleri birbirlerinin desteklerine ve kalabalık içinde bulunmalarına rağmen yalnızlıklarından kurtulamamışlardır. Öyle ki romanın sonunda her biri yaşadıkları şeylerden, acılarından hatta birbirlerinden bile uzaklaşmak istemiş ve kendi yollarını çizerek farklı denizlerde yelken açmışlardır.

3. SONUC

Karakterlerin tüm insanlığı çağrıştırdığı, Erhan Bener'in "YALNIZLAR" adlı romanında insan psikolojisi mükemmel bir şekilde ele alınmıştır. Bazen monolog şeklinde devam eden, iç sorgulamalara yer veren ve geriye dönüşlerdeki kronoloji bozukluğunun bulunduğu yapı, karakterlerin duyumsadıklarını ve en önemlisi de zihinlerinin karışıklığını okuyucuya yansıtabilmektedir. Bu yapıyla beraber birçok tema romanda işlenmiştir ve temalardan bazıları bu tezde kendi içinde ve yalnızlık bağlamında işlenmeye çalışılmıştır.

Romanda işlenen 'uyum sorunu, iletişimsizlik, içe dönüklük, toplum/çevre, çaresizlik (boyun eğmişlik), arayış, kendinden ve toplumdaki kaçış' gibi temalar, yapının ana izleği olan yalnızlıkla doğrudan ilişkilendirilerek tezde yansıtılmıştır. Hepsi birbirinin hem nedeni hem de sonucu gibi olan bu temaların tümü 'yalnızlık' başlığı altında incelenebilir. Romandaki karakterlerde bunların hepsinin görülmesi, 'Yalnızlar' ın psikolojik çözümlenmelere yer veren bir yapıt olduğunun göstergesidir. Bu psikolojik çözümlenmelerde, karakterler, tek tek ele alınarak analiz edilmiş, romanda da yer verilen iç sorgulamalarla ve geriye dönüşlerle karakterlerin bunalımları okuyucuya kusursuz bir şekilde yansıtılmıştır. Bu yansıtma sırasında çoğunlukla kullanılan 'içmek', 'yalnızlık', 'aramak' ve 'kaçmak' kelimeleri karakterlerin iç dünyasını da gözler önüne sermiştir. Birbirlerinden zıt kutuplarda yer alan karakterlerin yaşadıkları, hissettikleri ve düşündükleri aslında onları birbirlerine yaklaştırır ve aynı çember içinde bulunmalarını sağlar.

Dünya çapında birçok ödüle sahip olan Erhan Bener; "YALNIZLAR" adlı romanında gösterdiği kurgu ustalığı, romanda yer alan ayrıntılar ve bu ayrıntıların kusursuz kullanımı sayesinde almış olduğu ödüllere layık olduğunu kanıtlamaktadır.

(3765 sözcük)

4. KAYNAKÇA

Bener, Erhan. (2002). **Yalnızlar**. İstanbul : Remzi Kitabevi Yayınları

Naci, Fethi. (1998). **60 Türk Romanı**. İstanbul : Oğlak Yayıncılık